HAKİMİYET MİLLETİNDİR.

NEVZUHUR

EDEBİYAT KÜLTÜR SANAT

EYLÜL 2016
SAYI : 53

NEVZUHUR
EDEBİYAT KÜLTÜR SANAT

EYLÜL 2016 - SAYI : 53

SAHİBİ:
MUSTAFA AKBABA

GENEL YAYIN YÖNETMENİ:
ALİ DEMİREL

YAYIN KURULU:
BEKİR KARA
HASAN TÜLKAY
MEHMET ERÇİN

ADRES:
Atatürk Cd. 1306 Sk.
Akbaba Apt. No: 1/2 ANTALYA

TLF : 0 (242) 241 80 62 - 63

BELGEGEÇER: 0 (242) 241 41 74

www.mustafaakbaba.com

e-posta: alidemirel47@hotmail.com

ISSN : 1308 - 1403

BASIM YERİ
TUNAHAN OFSET & MATBAACILIK
Tel : 0 (242) 248 90 88
www.tunahanmatbaa.net
info@tunahanmatbaa.net
tunahanofset@gmail.com
Sinan Mh. Atatürk Cd. 1254 Sk.
Rıfat Türkcan Psj. No: 14/7
Muratpaşa / ANTALYA

YAYIN TÜRÜ :
Yerel - Süreli
İki Ayda Bir Yayımlanır

NEVZUHUR da yayımlanan yazılar kaynak gösterilerek iktibas edilebilir.

NEVZUHUR da yayınlanan eserlere telif hakkı ödenmez.

NEVZUHUR
Bir kültür hizmeti olup, para ile satılmaz.

NEVZUHUR da
Yayınlanan bütün yazıların sorumluluğu yazarına aittir. Gönderilen yazıların yayınlanması, Yayın kurulu nun kararına bağlıdır.

NEVZUHUR Yayınlarının tamamına www.mustafaakbaba.com adresinden ulaşabilirsiniz.

BU SAYIMIZDA YAYINLANAN

TARİHÇİ

ALİ DEMİREL

GİDERAYAK

OSMAN NEBİOĞLU
(HIŞIR OSMAN)

AKILLAR ALMIYOR İŞBU VAHŞETİ

MUSTAFA AKBABA

DOĞAL DENEN YALANLAR SONUNDA NE GÖRÜYORSAK ONU ALIYORDUK

ANDAÇ

SANATIN RANTA ÇEVRİLDİĞİ MÜZAYEDELER

TUNCER GÜNAY
Sanat Tarihçisi / Arkeolog

İNCE SULAR ANASI (Yeşilırmak)

MUSTAFA AYVALI

OKUYUCU İLE SOHBET

Değerli NEVZUHUR dostları;

Öncelikle; 15 Temmuz'da Devletimiz, Milletimiz ve Vatanımıza karşı kalkışılan darbe girişimini şiddetle kınıyor, şehidlerimize Allah'dan rahmet, gezilerimize acil şifalar diliyoruz.

Bu sayımızın ilk yazısı ALİ DEMİREL'in. Yazarımız; *TARİHÇİ* başlığı ile sunduğu bu yazısında tarihçiliğin önemine vurgu yaparken, temmuz ayında 97 yaşındayken kaybettiğimiz değerli tarihçi KAZIM MİRŞAN'ı da rahmetle anıyor.

AKILLAR ALMIYOR İŞBU VAHŞETİ başlığını taşıyan yazısıyla MUSTAFA AKBABA farklı konulara kapı aralıyor. İlgiyle okuyacağınızı umarız.

ANDAÇ; *DOĞAL DENEN YALANLAR SONUNDA NE GÖRÜYORSAK ONU ALIYORDUK* başlıklı yazısında; iç dünyasının karamsar gel-gitleri arasında çıkış yolunu ararken okuyucusuyla ortak paydalarda buluşulacağına olan inancını paylaşıyor.

TUNCER GÜNAY ise; *SANATIN RANTA ÇEVRİLDİĞİ MÜZAYEDELER* adını taşıyan yazısında müzayede salonlarında dönen oyunlara dikkat çekiyor.

Şiirlere gelince; OSMAN NEBİOĞLU (HIŞIR OSMAN); *GİDERAYAK*, MUSTAFA AYVALI; *İNCE SULAR ANASI* (YEŞİLIRMAK) şiirleriyle gönül tellerimize uzanıyorlar.

Bir sonraki sayıda buluşmak dileğiyle...

NEVZUHUR

TARİHÇİ

ALİ DEMİREL

Evrenin yaşı göz önüne alındığında, insanın yeryüzünde görüldüğü zaman dilimi çok küçük kalmaktadır. Bilinen en akıllı yaratılanın insan olması, onun evrende en değerli, en yüce mertebede olmasını gerektirir. Böyle bir şerefi koruması ve daha da yüceltmesi için insanın Tanrısal doğrular olan kurallar çerçevesinde yürümesi zorunludur. Adem neslinin evrendeki bu serüveninin mutlaka sağlam temellere oturması icap eder. Bunun için ise geçmişin bilinmesi şarttır. Geçmiş; dünden itibaren başlar, sürekli geriye giderek, insan neslinin yaradılışına, oradan da yaratana ulaşılır. Bu durum bütün insanlık için böyle olduğu gibi köklü milletler için de böyledir. Zaten ezelden beri süregelen köklü bir millet aynı zamanda insanlığın da kökü, temeli ve de tarihi konumundadır. İnsanlık için geleceği inşa etmek elbette önemli ama geleceği tasarlarken bir temel üzerine inşa edilmesinin zorunlu olduğu unutulmamalıdır. Söz konusu temel; kişioğullarının ve kişi kızlarının geçmişi yani tarihidir. Tarihin kayıt altına alınarak korunması ve gelecek nesillere ulaştırılması görevini yapan kişi (kişiler) tarihçidir.

İnsanlık tarihi incelendiğinde Türk tarihi incelenmiş gibi olunur. Türk tarihi incelendiğinde ise bütün insanlık tarihinin incelenmekte olduğu anlaşılır. Elbette bu yazdıklarımın biraz daha açılması – açıklanması, bilmeyenlerce anlaşılır hale getirilmesi gerekir. Ancak önce yanlış, yalan ve bilgisizliğe dayalı ön yargılardan kurtulmak lazım. İstenmeyen ön yargılar, ne yazık ki sözde tarihçiler tarafından oluşturulmaktadır. Şöyle ki: Tarih yazmak gibi toplumca ve kültürce faaliyetlerin oluşması için insanların temel gereksinimlerinin giderilmiş olması lâzım. Avrupalı toplumlar özellikle14. yüzyıldan itibaren, coğrafi keşifler adı altında bütün dünyayı sömürgeleştirme çabasına girdiler. Soykırım, katliamlar, işkenceler, köleleştirmeler ve de gittikleri her yeri yağmalamaları sonucu çok zenginleştiler. Bu arada şunu fark ettiler; Avrupalı toplumların tarihi bir geçmişi yok! Zenginleşip, temel gereksinimleri konularında sorunları kalmayınca; kültür, sanat, yazıp çizme işlerine başladılar. Tabii ki tarih yazmaya da başladılar ama kimin tarihini yazacaklardı? Hiç birinin toplum (denebilirse: millet) olarak ortaya çıkışları bin yıldan daha eski değil. Hatta bazıları (ABD gibi) 3-5 yüzyıllık geçmişe sahip, ortak kültürel değerleri olan bir millet haline bile gelememiş, bir bakıma büyük şirketler birliği ve bu şirketlerin çalışanlarından ibaret suni birer toplum durumundadırlar. İşte bu Avrupalı ve Avrupa kökenli toplumların tarihçileri tarih yazmaya başladılar!.. İlk hedefleri kendilerine bir geçmiş bulmaktı. Bu konudaki çalışmaları şöyle gelişti: (artık hemen herkes bildiği için kısaca özetliyorum) Bizim kökümüz Helenler (Yunanlılar) dediler, araştırılınca altından Pelakslar (Pelakslar Türk) çıktı. Bu olmadı bizim kökümüz Roma medeniyetini kuranlar dediler, araştırılınca altında Etrüksler (Etrüksler de Türk kökenli) çıktı. Bu da olmadı, bizim kökümüz Sümerler dediler, araştırıldıkça onların da Türk Uygarlığının bir parçası olduğu ortaya çıktı... Daha var; Truvalılardan tutun da uydurma Arî ırkına kadar kök aradılar. Ama olmadı, hiçbiri tutmadı... Hemen başka bir, ilim ahlâkına hiç uymayan yola başvurdular: Mademki kendi kökleri yok diğer büyük milletlerin de kökleri olmamalı, diyerek başka milletlerin tarihini yazmaya başladılar. Başka ulusların tarihlerini nasıl yazdıklarını ele almayacağım.

Bizim için önemli olanı yani; Türk tarihini nasıl saptırarak, büyük bir bölümünü yok sayarak, belgeli olanları bile ya yok sayarak ya da sanki Türk Milletine ait değilmiş gibi göstererek hatta büyük Türk birliği içinde yer alan çeşitli Türk boylarını sanki başka bir milletmiş gibi göstererek... Kadim Türk Tarihini parçalamak suretiyle yok etme yoluna gittiler. Bazı örnekler vereyim: Etrükslerin Türk oldukları kaynak-belgelerle kanıtlandı hatta DNA molekülleri incelenerek laboratuarlarda kanıtlandı. Yüz yüze – özel görüşmelerde kabul ediyorlar ama resmen kabul edip literatüre sokmuyorlar. Pelaksların Yunan medeniyetinin kökü olduğu aynı şekilde. Truvalıların Türk kökenli oldukları konusuna takındıkları tavır da aynı. Sümer medeniyetinin, Türk uygarlığının bir parçası olduğunu, pek çok sağlam kaynak – kanıt ortadayken onlara bunu kabul ettiremezsiniz. Hele eski Mısır (Masar) medeniyetini Türklerin kurduğunu onlara anlatamazsınız, hayır siz anlatırsınız da onlar anlamak istemezler. Siz sağlam, bilimce kabul gören kaynaklar – kanıtlar ortaya koyarsınız, hiçbir bilimsel gerekçe göstermeden kabul etmezler. Oysa kendilerinin ileri sürdükleri görüşlerini destekleyen hiçbir geçerli kanıtları yoktur. Bilim açısından çok çirkin bir durum ama ne yazık ki sahte kaynak ve kanıtlar uydurarak ortaya sürmekten hiç utanmazlar... Bazen de bizim tarihin bir kısmını yok sayarlar, mesela: Türk tarihi Orhun yazıtlarıyla başlamış gibi göstermeye çalışırlar. Oysa Orhun yazıtlarından 16.000 (onaltıbin) yıl öncesinde bile Türk var. Bir başka yok sayma: Derler ki; siz Türkler Anadolu'ya 1071 den itibaren geldiniz! Ta M.Ö.2300 senesinde Akad/Asur Hükümdarı Naramsin kendisinin yazdırdığı "Şartamhari Metni" yazıtında Anadolu'daki Türk varlığından ve onlarla savaştığından bahsetmektedir... Biz Türklerin Anadolu'ya en eski ne zaman geldiğimiz kesinleşmiş değil ama günümüzden 7.000 (yedibin) yıl önce bile Anadolu'da Türk olduğu kesin.

İTÜY ËS UQUSUNG OZ, ÖZ UÇUSU
ONUN ÖZ'ÜNÜN UÇMASI SURETİYLE, RUHUNU ANİ BİR İTİŞLE ÖBÜR DÜNYAYA GEÇİRME

Bütün sağlam ve kesin kanıtlara karşın, uydurulan yalanlar ve inkârlar sürüp gitmekte... Bu konuda en üzücü olan da şudur: Bizim gençlerimizin – öğrencilerimizin okuyacağı tarihe onlar (batılılar, abd) karar veriyor. Bizim sözde tarihçilerimiz (gerçek tarihçilerimizi tenzih ederim) de onlara uyuyor, onları kaynak gösteriyor, onlar gibi konuşuyor, âdeta sahibinin sesi rolünü üstleniyorlar. Sevindirici olan ise; son zamanlarda Türk olarak araştırma yapan, Başta Orta Asya olmak üzere pek çok yerde yazı-yazıt-kültürel malzeme gibi kaynakları araştırıp, bulup inceleyen tarihçilerimizin de artık var olmasıdır.

İşte onlardan birini bu yazımızda ele almayı uygun gördüm. Çünkü bu çok değerli tarihçimiz içinde bulunduğumuz 2016 Yılının yedinci ayının onsekizinci gününde uçabardı. Biz tince de usca da bilir ve anlarız ki o uçmağda onç içindedir... Çok değerli ve dünyaca ünlü tarihçimiz KAZIM MİRŞAN'ı kısaca tanıtmadan önce Türk tarihçiliğinin hatta dünya tarihçiliğinin piri olan bir başka atamızı anmadan geçmek istemem.

Yeryüzünde tarih yazan ilk kişi kimdir bilinmez ama bilinen en eski tarihçi Önre BİNAĞABAŞI (Min Ağa Başı) dır. M.Ö. 516 da yapılan savaşlar dahil pek çok tarihi bilgi kendisi tarafından, özgün Türk ABC'si ile taşa urulmuştur. Bakın AT-OY BİL DEVLETİNİN 1000 İNCİ KURULUŞ YIL DÖNÜMÜNDE yani M..Ö. 517'DE TARİHÇİMİZ ÖŇRE BİNAĞABAŞI'nın (tümgeneral demek ve aynı zamanda kişinin ismi, sonradan ismi ve rütbesi, "iril önte " yani baş komutan oluyor.) TAŞA YAZDIĞI İFADE: BİŇ YILLIQ ÖTÜMİN-KÜNLİG BİTİGİMİN-BİLGÜMİN ANTA OY-IŞI TAŞQA OY-URUTUTDIM. Şimdiki ağız ile: ***Bin yıllık geçmiş günlere ait tarihimi orda memorandum-yazısı taşına yazdırdım...*** Batılı yalancılar tarafından tarihin babası olarak ileri sürülen Heredot; Önre Binağabaşı'ndan 100 yıl sonra yaşamıştır. Ayrıca Heredot; çeşitli ülkelere, okuma yazma bilen kişiler göndermiş, gidilen yerlerdeki halkın eski tarihi olaylar ile ilgili anlattıkları yazılmıştır. Her toplum, geçmişteki tarihi olayları (bazen yüzlerce yıl geriye giden söylentileri) kendi toplumlarının duygu ve düşüncelerine göre, masalımsı bir şekilde anlatmışlar. Heredot; çeşitli ülkelerin toplumlarınca anlatılanları olduğu gibi yazıp yazmadığı da şüphelidir. Anlatılanlara kendisi ekleme – çıkarma ve değiştirmeler yapıp, Helen taassubunu tatmine yönelik düşüncelerin etkisiyle yeniden tasarlayarak kendine ve kendi toplumuna hitap edecek şekilde yazdığı belli olmaktadır. Anlaşılacağı gibi onun yazdıkları tam bır tarih bile sayılmaz. Ancak yazdıklarında adı geçen toplumların o yıllardaki Yunanca adları vardır yanı o toplumların-milletlerin var olduğu anlaşılır ama yazılan savaş ve benzeri olayların doğru şekilde anlatılıp anlatılmadığı tartışmaya açıktır.

Şimdi Kazım Mirşan Hoca'dan bahsedelim. Doğu Türkistan'ın İli Nehri kıyısındaki Gulca kentinde 1919' yılında doğdu. Almanca, Rusça, İngilizce ve Türk lehçeleri (Tatarca, Özbekçe, Başkurtça, Tarançıca, Kaşkarlıkça *(yani* Uygurca*)*, Kazakça, Kırgızca, Azerbaycanca, Türkiye Türkçesi ile kendi ana lehçesi olan, Tümenlikçe) biliyordu. Ayrıca; Yunanca, Latince ve İtalyanca'yı araştırmalarına yetecek kadar biliyordu. Anlaşılacağı gibi hiçbir tarihçide olamayacak kadar özgün değerler taşıyan bir bilim kişisidir. Türk Dünyasının çok önemli lehçelerini bilmesinin yanı sıra o yörelerin gelenek ve göreneklerini de bilmektedir. İşte böylesine yoğun bilgi yükü ile donanmış kişi Ön Türk Tarihini araştırmaya başlayınca ortaya muhteşem sonuçlar çıkmıştır. Turan Dünyasına

çok önemli katkıları sağlamasında en önde gelen unsur kadim Türk ABC'sini okuyabilir olmasıdır. Ortaya çıkardığı bilgi ve belgeler, sadece Türk dünyası için değil bütün insanlık alemi için devrim niteliğindedir. Günümüzde, Kazım Mirşan'ın bilimsel olarak ortaya koyduklarını insanlardan gizlemek için, bilim literatürüne koyup da okullarda okutulmaması için ellerinden gelen ne varsa yapıyorlar. Bunu Batılı tarihçiler böyle istiyor, ülkemizdeki bazı uzantıları da ne yazık ki kraldan fazla kralcı edasıyla onlara yaranmaya çalışıyorlar. Batılı tarihçiler bir bakıma yerli işbirlikçilerden anlayışlılar. Meselâ: Günümüzden 5000 (beşbin) yıl kadar önce Türklerin, şimdiki Fransa'nın Vishy kenti ve o yöredeki on ilin halkını yönettikleri, kendi devletlerine bağladıkları Glozel yazıtlarından (bu yazılı taş Fransa'da müzede) anlaşılmıştır. Türk ABC'si ile yazılan bu yazıtı okuyan Kazım Mirşan; Fransa'da bir Üniversitede konu ile ilgili bilim kişilerini toplamış ve bilimsel olarak o yazıların nasıl çözüldüğünü, Türkçe olan bu yazılarda neler yazdığını açıkladığında Fransız bilim insanları bunun doğru olduğunu kabul etmişlerdir.

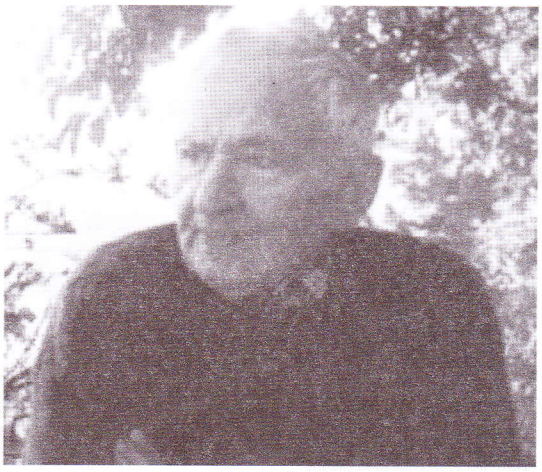

KAZIM MİRŞAN
1919 - 2016

Ama iş resmiyete konulsun, literatüre geçirilsin denildiğinde hemen yan çizilmiştir. Bunda batılı bütün bilim kişilerini kötülemek veya töhmet altında bırakmak da istemem; o bilim kişilerinin korktuklarını biliyoruz. Israr edip doğruları açıkça beyan eden bilim kişilerin başına gelenleri inanın tahmin bile edemezsiniz! İşinden olması bir tarafa, deli diye tımarhaneye tıkılmak da var... Kazım Mirşan; *"Ön Türklerde "ÖKÜK" kelimesi çok önemli, rabbani demek"* diyor. Bu ilahi kavram daha o yıllarda kullanılıyor. Kazim Mirşan'in bu şok açıklamalarına Norveç'li bir profesör Shell ARTUN destek veriyor. Bununla da yetinmeyen Shell Artun ayrıca, **runik yazılarının Alman kökenli değil Türk kökenli** olduğunu söylüyor. Sen misin bunları söyleyen! Norveç Bilimler Akademisince adama 'DELİ' damgası vuruluyor... Bu konuda anlatılacak çok çok şeyler var, hepsini bu yazı kapsamına sokmamız olanaksız.

Şimdi kısaca, Kazım Mirşan'ın net ve kesin belgelere dayalı olarak ortaya koyduğu bazı tarihi bilgileri özetlemek istiyorum:

-İlk bilinmesi gereken: Türklerde (bilinen) 16.000 (onaltıbin) yıl önceden beri dini inanç, tek Tanrı inancı sağlam bir şekilde vardı. Gidip ele geçirip yönettikleri ülkeleri bile Ogan Tenri adına yönetiyorlardı ve bunu yazıtlarda açıkça belirtmişlerdir. Bilinen en eski Türk budun kendilerine OK diyordu yani Tengri'den gelen, Tengri'ye giden-dönen. Devlet kurduklarında ise devletin ön adı ÖKÜK = Tengri'ce Türk Devleti = Rabbani Türk Devleti. Devletin ve toplumun yönetimi ise TÖRELER'le olurdu. Işımanların nasıl ruhani – Tasavvufi kişilikler olduğu malum... "ÖKÜK TÜRÜK" = Tanrısal – Rabbani TÜRK... Kısacası Türk denilince; ('Tengri Tek' itikadında) din + töre her şeyin temelidir.

-Yine bilinmesi gereken bir diğer husus: Türk dili 2 grup, 8 dal ve 41 lehçeden oluşmaktadır ve bunların, en azından önemli bir bölümünü bilmeyen hiçbir bilim adamının yapacağı tarihi inceleme ve araştırmalarının doğru olamayacağı, yanlışlarda dolu olacağı kesindir. Araştırıcı iyi niyetli bile olsa bu böyledir.

-Mısır (Masar) uygarlığını Türkler kurmuştur. Mısır Piramitlerini Türkler yapmıştır. Mısır yazısını Mısır'a Türkler götürmüştür. Bunu sadece, Mısır papirüslarını okuyan Kazım Mirşan demiyor, bazı bilim kişilerimiz hatta bazı Rus bilim kişileri de aynı şeyi söylüyorlar. Mısır Piramitlerinden 2000 (ikibin) yıl önce yapılmış olan Orta Asya'daki (şimdi Çin sınırları içinde) Türk piramitlerinin araştırılmasına konan yasak kalktığında ortaya neler çıkacak?..

-Sümer Uygarlığı Bir Türk uygarlığıdır. Bu konuda araştırmalar ilerledikçe gerçekler daha da belirginleşmektedir. Bu zamana kadar yapılan Sümer dili araştırmalarında şimdilik 1000 (bin) adet Türkçe sözcük saptanmıştır. Dürüst ve kısmen korkusuz batılı bir tarihçi Sir Henry C. Rawlingson Sümerce'ye için "Bu Turani" bir dildir, demiştir... Sümerlerin Türk olduğu, daha 1936 Türk Dil Kurumu Kongresinde tartışılmış ve başta Fransız Sümerolog Hiler Barentan olmak üzere diğer yabancı bilim adamları da bu savı doğrulamışlardır. Türklerin Tek Tanrı inancı; Sümerli İbrahim – Abram - Abraham (bence Arpahan) tarafından Ortadoğu'da yaygınlaştırılmıştır. Günümüzdeki Tek Tanrılı dinler Türk itikadının uzantılarıdır.

-Hititler başta olmak üzere Anadolu'da kurulan bütün devletler Türk Uygarlığının birer paçasıdırlar.

-Yunan uygarlığını Pelaks Türkleri kurmuştur.

-Roma uygarlığını Etrüks Türkleri kurmuşlardır.

-Yazı Türkler tarafından bulunmuş, kağıt ilk Türkler tarafından üretilmiştir.

- Latin, Yunan, Fenike ve Kril alfabeleri, Ön-Türkçe'den oluşmuştur. dolaysıyla evrensel uygarlığın kökeninde Türkler vardır.

- Skandinavya ve Avrupa'da 5000'den (beşbin) fazla Türkçe yazıt bulunmaktadır.

- Etrüskçe Türkçe'dir, Türklerle Almanlar akrabadır.

-Avrupa'ya uygarlık Türkler tarafından getirilmiştir. Yukarıda belirttiğim devletler dışında: Gotlar yani saygın atalarımızdan aynı zamanda ışıman (kam – şaman) olan Odin Ata'nın kavmi, Vikingler, keltler gibi Turan-Türk budunlar Türk uygarlığını Avrupa'ya taşımışlardır. Avrupa'yı uygarlaştırma çabası Selçuklu ve özellikle Osmanlı İmparatorluklarımız zamanında da sürmüştür...

-Kazım Mirşan'ın, yaptığı araştırmalarla ilgili olarak: 30 adet Türkçe, 8 adet İngilizce, 7 Adet Almanca kitabı yayınlanmıştır. Kendisiyle yüzyüze görüşmemiz ne yazık ki olmadı ama bir kere de olsa telefonla görüşmemiz oldu.

Gerçek Türk tarihinin araştırılması için Atatürk'ün kurmuş olduğu; Türk Tarih Kurumu ve Türk Dil Kurumu Başlangıçta, henüz kurulmuş olmalarına karşın çok önemli çalışmalar, uluslar arası toplantı ve konferanslar düzenlediler. Ancak Atatürk'ün Uçmağa gitmesinden sonra bu iki kurumun çalışmalarına destek olunmadığı gibi köstek olundu. 1946 ve 1949 yıllarında batılılar ve abd ile yapılan anlaşmalar sonucu bu iki kurum atıl hale getirildiler!.. Bilindiği gibi söz konusu anlaşmalar ile Türk Milli Eğitimi de Haçlıların eline teslim edildi, halen de öyle!..

Acilen: Türk Tarih Kurumu ve Türk Dil Kurumu, amaçlarına uygun işlevlerine döndürülmeli. Ve çok önemli bir husus daha: Tarih, dil ve coğrafya fakültelerinde Kadim Türk ABC'sinin zorunlu olarak okutulması, Türk Dil ve Lehçelerinin de söz konusu ABC ile öğretilmesine başlanmalıdır. Binlerce hatta onaltıbin yıllık yazı ve yazıtları okuyabilen tarihçilerimizin yetişmesi sadece Turan-Türk ulusları için olmayıp bütün insanlığın geçmişinin aydınlanmasını sağlayacaktır. Geçmişini, dolayısıyla Yaratan'ı ve töreyi bilen insanlık, geleceğini bu kutsal temeller üzerine inşa edebilecektir. Eğer kutlu geçmişimizi bilmez isek; Yerlik'in uşaklarından biri – birileri bizi ve de bütün insanlığı felakete sürükleyebilir.

İŞTE TARİH VE TARİHÇİ BÖYLESİNE ÖNEMLİDİR...

GİDERAYAK

OSMAN NEBİOĞLU
(HIŞIR OSMAN)

Dur eylen sevdiğim gel verek mola
Yorgunluk terini silek de gidek
Menzil ırak değil girip kol kola
Önünü ardını bilek de gidek

Dün gelipte bugün burdan geçtiler
Elem ekip nice dertler biçtiler
Demesinler gözü açık göçtüler
Yine de biz senle gülek de gidek

Azrail'in eli bize yetmeden
Günahı sevabı ayrı gütmeden
Senin benim diye taksim etmeden
Ortadan ikiye bölek de gidek

Ayrılık zamanı tene düşünce
Kavli karar etsek olur mu sence
Ne sen benden sonra ne de ben önce
İkimiz beraber ölek de gidek

Çekilmez olsa da nazımız vardı
Hışır'la beraber sözümüz vardı
Kırık mırık birde sazımız vardı
Son bir türkü daha çalak da gidek...

AKILLAR ALMIYOR İŞBU VAHŞETİ

MUSTAFA AKBABA

Bu yıl Hiçrî 1437 yılına tekabül eden Ramazan ayını 6 Haziran - 4 Temmuz aralığında idrak edip bir Ramazanı daha geride bıraktık. Cenab-ı Allah sağlık ve afiyet içerisinde tekrarlarını nasip etsin.

Mübarek Ramazan ayına yapılan saygısızlık bu yıl yine Antalya'da had safhada idi. Antalya dışında pek çok yerde de bunun böyle olduğunu biliyoruz.

Bir kısım insanlar, gayrimüslimlere taş çıkartırcasına, hayâsızca, uluorta, insanların gözünün içine baka baka yiyip içtiler.

Bu konuyu daha önce Nevzuhur'un 41. Sayısında; " Öz Vatanında Paçavra" başlığı altında dile getirmiş olduğum için burada tekrar işlemeyeceğim ama acı bir tebessüme sebep olacak şu fıkrayı da yazmadan geçemeyeceğim.

Müslüman olmaya niyetlenmiş bir gayrimüslim, arayış içerisindeyken bir adamla karşılaşmış.

Gayrimüslim olan kişi, karşısına çıkan o adama sormuş.
-Hangi dine mensupsun?
-Müslümanım Elhamdülillâh
Gayrimüslim olan adam suru sormaya davam etmiş;
-Namaz kılar mısın?
-Kılmam.
-Oruç tutar mısın?
-Tutmam.
-İçki içer misin?
-İçerim.
-Zina yapar mısın?
-Yaparım.
Gayrimüslim olan adam bir müddet düşündükten sonra şöyle demiş:
-Meğer ben de Müslüman'mışım, Elhamdülillâh!..

XXX

Kars şehrimizdeki tarihi Anı Antik Kenti; Temmuz ayı içerisinde Unesco'nun Dünya Mirası Listesine dahil edildi.

Anı; Türkiye-Ermenistan sınırını ayıran Arpaçay Nehri'nin batı yakasını oluşturan, volkanik tüf tabakası üzerine kurulmuş bir ortaçağ şehri. Anadolu'ya İpekyolu üzerinden girişte ilk konaklama şehri olduğu için aynı zamanda bir ticaret merkezi konumunda. Etrafı 4.5 km. uzunluğunda surlarla çevrili ve 78 hektar bir alan üzerine kurulu. Selçukluların Anadolu'da ilk fethettiği (1064) şehir olması sebebi ile ayrı bir öneme sahip.

14 Temmuz'da Anı Antik Kenti'nin Dünya Mirası Listesine girmesinin mutluluğunu yaşayamadık. Zira, 15 Temmuz'da kendini bilmezlerin plânlı olarak giriştiği darbe teşebbüsünün milletimiz üzerinde meydana getirmiş olduğu travma ile bu konu 'güm'e gitti. Basında yer alamadı, hakkında yazılıp çizilemedi.

Anı Antik Kenti'ne tekrar döneceğim. Ama önce vahşice yapılan bu teşebbüs hakkında üç-beş cümle de olsa kelâm etmek gerekir.

Dış mihrakların içerideki kuklalarına yaptırmış olduğu bu saldırı ile neredeyse Ülke, Devlet ve Milletimiz 'güm'e gidiyordu. Hamd olsun ki her şeyden önce Cenab-ı Allah'ın korumasıyla, sonra da güçlü siyasi irade, pisliğe bulaşmamış asker ve emniyet güçlerimizin ve de en önemlisi asil Milletimizin göğsünü tanka, topa, tüfeğe siper etmesiyle bu rezalet bastırılmış oldu. Sorumluları elbette hak ettikleri cezayı hukuk yoluyla alacaklardır. 21. Yüzyılın Türkiye'sinde böyle bir rezaletin yaşanacağı düşünülemezdi. Ne var ki düşman ve işbirlikçileri bu tığnetsizliği yüzyıla bakmaksızın sahneye koyabilmiştir. Türkiye üzerinde oynanan oyunlar bütün çıplaklığıyla gözler önüne dökülmüştür.

Kabul edilse de edilmese de şu anda Ortadoğu merkezli 3. Dünya Savaşı yaşanmaktadır. Bu savaş içersinde Türkiye de haricî ve dahilî düşmanlarının saldırısına karşı 2. İstiklâl Savaşı'nı vermektedir. Soysuzların dışında kalan, kendisini bu milletin ÖZ evlâdı kabul eden insanlarımız; " Siper et gövdeni, dursun bu hayasızca akın" mısraını gerçeğe dönüştürüp bu mücadelede canhıraş gayret sarf etmiştir. Cenab-ı Mevlâm bu milletin yardımcısı olsun. Fikri sapkınları da kahreylesin.

XXX

Biz burada, Kars şehrimiz ve Anı Antik Kenti'ne tekrar dönelim. Çünkü o lânet darbe girişimi hakkında ne yazılsa azdır. Akıllar almıyor işbu vahşeti.

Kars şehir merkezine 42 km. uzaklıktaki Ocaklı Köyü sınırları içerisinde yer alan Anı Antik Kenti üzerinde bulunan, kalıntıları günümüze kadar gelen yapılardan bahsetmeden önce Kars'ın yakın tarihine kısaca göz atmamız hafızalarımızın tazelenmesi açısından faydalı olacaktır.

Ruslar'ın Kars'a yönelik ilk akını 1807'de gerçekleşti. Fakat Osmanlı Ordusu, Rusları yenerek, onları Tiflis'e geri çekilmek zorunda bıraktı. 1821-1823 yılları arasında Kars'a akınlar yapan İranlılar'ın Osmanlılar'ı yıpratması, Ruslar'ın 15 Temmuz 1828'de Kars'ı işgal etmesini kolaylaştırdı. Ancak Ruslar, işgalden 8 ay sonra yapılan Edirne Anlaşması'yla Kars'ı terk etmek zorunda kaldı.

Osmanlı Devleti ile Rusya arasında 1853-1856 yılları arsında yapılan Kırım Savaşı sırasında Sıvastopol'da mağlup olan Ruslar, 29 Eylül 1855'te Kars'a saldırdı. Şehir halkının da katılımıyla oluşturulan Mehmed Vâsıf Paşa komutasındaki Osmanlı Ordusu, Ruslar'ı yenmeyi başardı. Bu zaferin hatırası olarak altın, gümüş ve bronzdan yapılan "Kars 1272" madalyaları bastırıldı ve Kars'a "Gazi" madalyası verildi. Bu madalya ile birlikte halk 3 sene vergi ve askerlikten muaf tutuldu.

"93 Harbi" olarak bilinen 1877-1878 Osmanlı-Rus savaşında da bu bölgede kanlı çatışmalar meydana geldi. Bu târihte Kars 20 bin nüfuslu bir kale şehriydi. Gâzi Ahmed Muhtâr Paşa, sayıca üstün Rus kuvvetlerini üç meydan savaşında mağlup etti. Ancak 18 Kasım 1877'de şehrin Ruslar tarafından üçüncü defa işgal edilmesi engellenemedi. Ruslar, Kars'ı Tiflis'te bulunan Kafkasya Umûmî Vâliliği'ne bağladı.

1917 yılında gerçekleşen Bolşevik İhtilali, Rus Çarlığı'nın yıkılmasına sebep oldu. Çarlık Rusyası'nın yerine kurulan Sovyetler Birliği, silahları bırakıp, 1918 yılında İttifak Devletleri ile Brest-Litovsk Antlaşması'nı imzaladı. Böylece Kars, Artvin ve Batum Osmanlı Devletine bırakıldı. Bu antlaşmayı tanımayan ve başlarında, yıkılan Rus Çarlığı'nın subayları bulunan Taşnak Ermenileri, şehri denetim altına aldılar.

25 Nisan 1918 günü Kars, 40 yıllık aradan sonra, Osmanlı Ordusu ve ay yıldızlı bayrağına kavuştu. 30 Ekim 1918'de imzalanan Mondros Mütarekesi'yle Osmanlı Ordusu, 1914 sınırına çekilince, Ermeni istilası Kars ve çevresinde yeniden başladı. Buna engel olmak isteyen Karslılar, kendi güç ve imkânlarıyla ve Wilson Prensipleri'ne uygun olarak 5 Kasım 1918'de Milli İslâm Şurası adı ile demokratik bir yerli hükümet kurdu. Batum, Artvin, Ahıska, Ahılkelek, Serdarabad, Ordubad ve Nahçıvan Türkleri Kars'daki bu yerli hükümete katılarak sancak ve ilçe teşkilatını oluşturdular. Böylece, 1914 Osmanlı sınırı kuzeydoğusundaki 36 bin kilometre karelik bölgenin yerli Türk Hükümeti'nin merkezi Kars oldu. Bu hükümet 18 Ocak 1919'da 131 temsilcinin katılımıyla gerçekleşen "Büyük Kongre" ile "Cenub-i Garbi Kafkas Hükümeti" adını aldı.

İngilizler, 4 ay sonra buradaki Türk Hükümeti'ni dağıtarak, şehri tekrar Ermeniler'e bıraktılar (1919).

Türk İstiklâl Harbi'nde 15. Kolordu Komutanı Kâzım Karabekir Paşa, 30 Ekim 1920'de Kars ilini Ermeniler'den geri aldı.

Rusya ile yapılan Moskova Antlaşması (16 Kart 1921), Ermenistan ve Gürcistan ile yapılan Kars Antlaşması (13 Ekim 1921), Kars'ın Türkiye'ye ait olduğunu tescilledi.

Anı Antik Kenti üzerinde bulunan, kalıntıları günümüze kadar ulaşan yapılara gelince:

Büyük Katedral (Fethiye Camii)

Büyük Katedral (Fethiye Camii): Anı'daki en büyük ve en önemli yapılardan biridir. Tarihi kaynaklar ve yapı üzerindeki yazıtlara göre, Katedral 'in inşaatı, 989 yılında, Kral 2. Sembat (977-989) döneminde

başlamıştır. Kral Sembat'ın ölümü üzerine tahta çıkan Kral Gagik'in annesi Katranide, inşaatın 1001 yılında tamamlanmasını sağladı. Kilisenin mimarı, aynı yüzyılda İstanbul Ayasofya Kilisesi'nin tamiratını da yapmış olan Tiridat ustadır. Katedral, 1064 yılında Sultan Alparslan'ın Anı şehrini fethetmesinden sonra camiye çevrilip fetih namazı burada kılındığı için Fethiye Camii diye de anılır.

Keçel (Aziz Prkich) Kilisesi: Anı Antik Şehri'nin güney doğusunda 1035 yılında Bagratlı Kralı III. Sembat tarafından yaptırılmıştır.

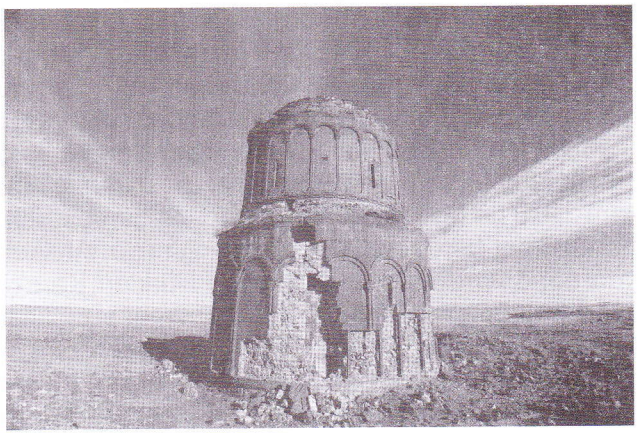

Keçel (Aziz Prkich)Kilisesi

Tigran Honents Kilisesi: Anı Antik Şehri'nin kuzey doğusundaki Mığmığ Deresi'nin Arpaçay Nehri'ne karıştığı yer üzerinde yükselen seki biçimindeki arazi üzerindedir. 1215'de Anı'lı bir tüccar olan Tigran Honents tarafından inşa ettirilmiştir. Bu kilise özellikle iç mekânındaki fresklerle dikkat çekicidir. Bu sebeple "Resimli Kilise" de denmektedir.

Genç Kızlar Kilisesi: Kilise, şehirden ayrı konmuş, Arpaçay'a nazır kayalık burundadır. Burası, Anı'ye ulaşan kervan yolunun da başlangıç noktasıdır. Kırmızı taştan yapılmış bu yapı XIII. Yüzyılın özgün eserlerinden biridir. Küçük hacmine ve basit görümüne rağmen, kilisenin tasarımı karmaşıktır.

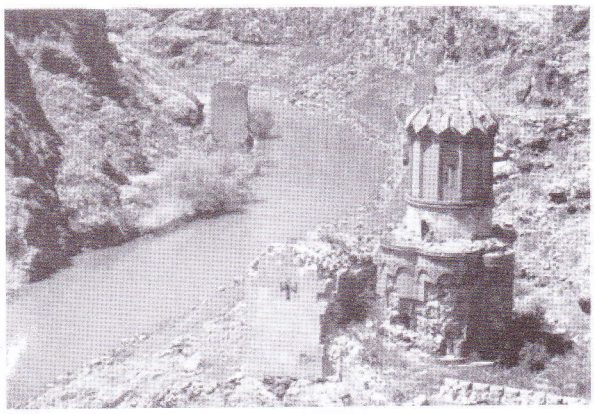

Genç Kızlar Kilisesi

İpekyolu Köprüsü: Anı Antik Şehri'nin yer aldığı platonun güneydoğusunda akan Arpaçay nehri üzerinde kurulmuştur. Köprü nehrin her iki yakasında bulunan ve tamamı tüf taşından inşa edilmiş iki ayaktan oluşur. Köprünün nehir üzerindeki kısmı tamamen yıkılmıştır. Köprünün X. Yüzyılda yapıldığı tahmin edilmektedir. İki katlı geçiş sağlayan köprünün ayaklarından Anı Şehri'ne ve nehrin karşı tarafına uzayan patika izleri vardır. Tarihi ipekyolu'nun kalıntıları günümüze kadar ulaşmıştır.

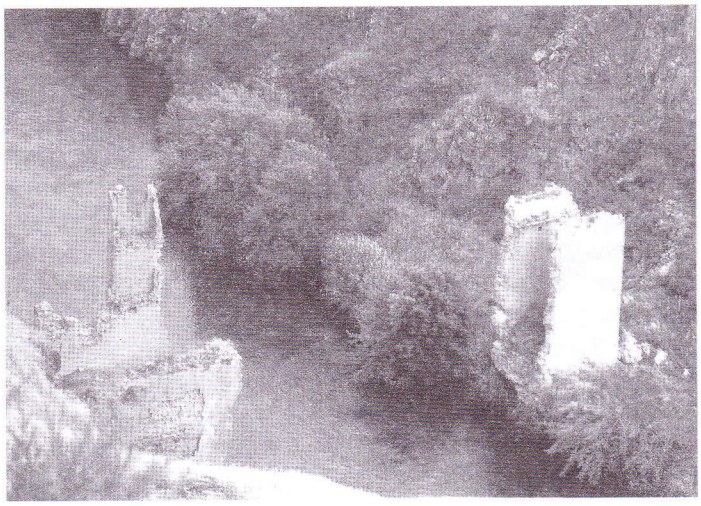

İpekyolu Köprüsü

Abukhamrents (Aziz Krikor) Kilisesi: Anı Antik Şehri'nin kuzeybatısında Bostanlar Deresi'nin üzerindeki surlara yakın plato üzerinde kurulan kilise 980 yılında Prens Krikor Pahlavuni tarafından yapılmıştır.

Abukhamrents (Aziz Krikor) Kilisesi

Selçuklu Kervan Sarayı: Anı Antik Şehri'nin merkezinde antik ana cadde üzerinde yer alan kervansaray XII. Yüzyılın başlarında yapılmıştır. Kervan sarayın taç kapı süslemeleri Selcuklu mimari özelliklerini yansıtmaktadır. Kervansaray'ın bulunduğu yerde X. Yüzyılda inşa edilen Arekletos Kilisesi yer almaktaydı. Kervansaray bu yapı ile birleştirilerek inşa edilmiştir.

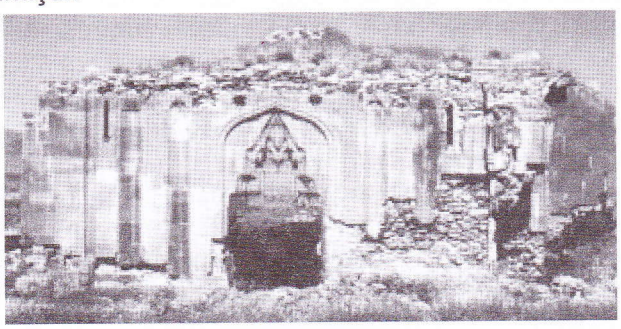

Selçuklu Kervansarayı

Ateşgede: Milattan sonra ilk birkaç yüzyıl içinde yapılmış olduğu düşünülen bu ateşgede, aynı zamanda Anadolu'daki ilk Zerdüşt ateşgedesidir

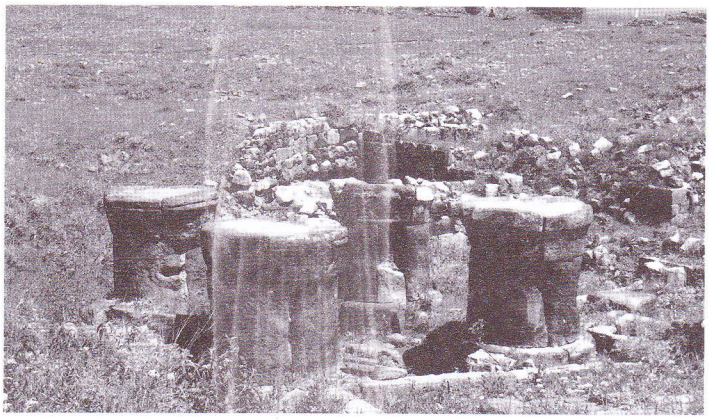

Ateşgede

Sultan Sarayı: Anı Antik Şehri'nin kuzeybatı köşesinde sarp bir kayalık üzerine kurulan Selçuklu eseridir. 1064 yılında Selçuklular'ın Anı'yı fethinden sonra Ebul Menuçehr tarafından başlatılan şehrin imar çalışmaları sırasında yapılmıştır. Orjinali iki katlı olan yapının ahşap birinci katı yıkılmış, günümüze zemin katla bodrum katı gelebilmiştir.

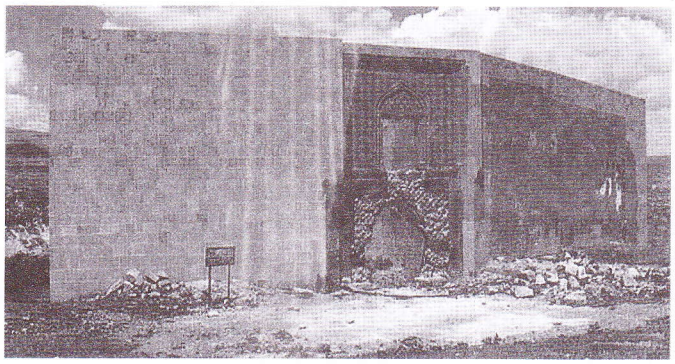

Sultan Sarayı

Kral Gagik Kilisesi: Anı Antik Şehri'nin güneybatısında Bostanlar deresine inen yol üzerinde bulunmaktadır. Kral Gagik tarafından mimar Tiridat'a ustaya inşa ettirilmiştir. Hz.İsa'nın doğumunun bininci yıldönümü anısına 990-1005 yılları arasında yaptırılmıştır.

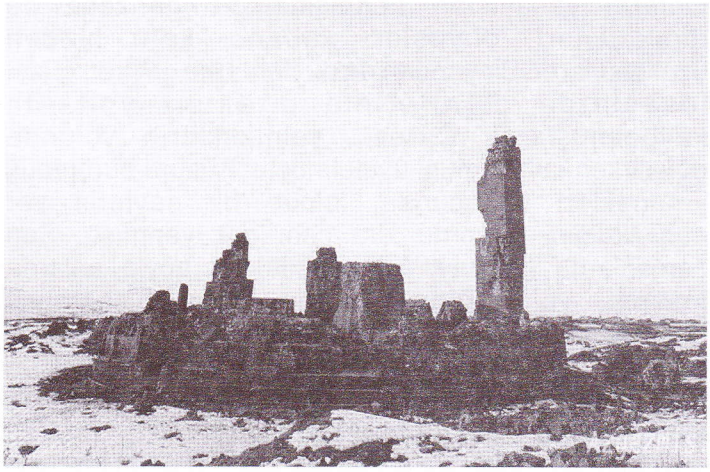

Kral Gagik Kilisesi

Saklıkent- Bostanlar Deresi (mağaralar): Anı'nın etrafındaki kayalık uçurumlar, altta yumuşak tüf, üstte sert bazalt oluşumlardır. Kolayca oyulan bu oluşum içerisinde oda, mezar, depo, güvercinlik, ev gibi mekânlar vardır. Bu mekânların bazıları iç merdivenlerle birbirine bağlıdır. Çoğu odanın ön yüzünün geçmişte moloz taş veya ahşapla kapalı olduğu bilinmektedir. Mağaralar özellikle Alaca Vadisinde kümelenmektedir.

Ebul Menuçehr Camii: İç kaleye çıkan yolun güneyinde bulunan plato üzerine inşa edilen Ebul Menuçehr Camisi, planı bilinen ve günümüze sağlam bir şekilde ulaşan en eski Selçuklu eseridir. Anı Antik Şehrinin Selçuklular tarafından fethedilmesinden sonra 1072 yılında Ebul Menuçehr tarafından yaptırılan cami Anadolu'daki ilk Türk Camisi özelliğini taşır. Camiye bitişik olarak yapılan 99 basamaklı taş minare günümüze kadar gelmiştir.

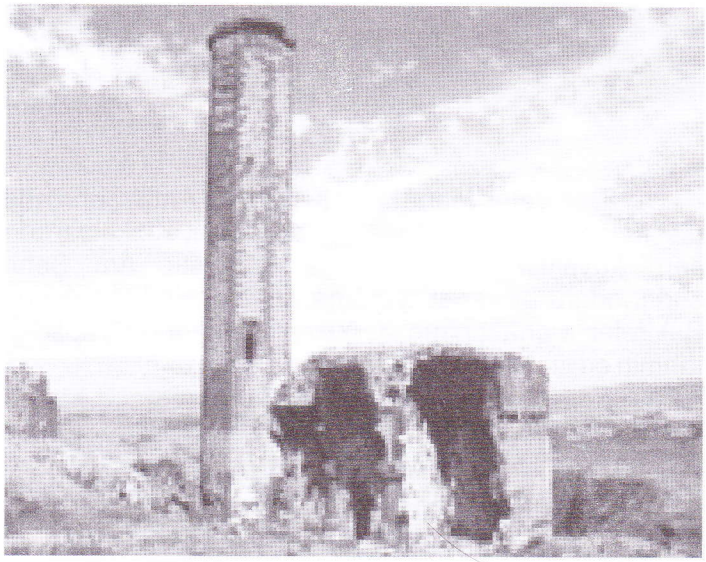

Ebul Menuçehr Camii

İç Kale: Anı Antik Şehri'nin güneybatısında bulunan yüksekçe bir tepe üzerinde IV. Yüzyıl sonlarında Karsaklılar tarafından yaptırılmıştır. Ebul Manuçehr camisinin önünden geçen yolun güney batıya uzanan kısmındaki patika bir yol ile ulaşılmaktadır. İç kale'nin kurulduğu küçük tepe daire şeklinde surlarla çevrilidir. Sur içerisinde bir kilise ve bir saray kalıntısı bulunmaktadır. İç kaledeki diğer yapı kalıntıları tamamen toprak altında kalmıştır.

İç Kale

Kızkalesi: Arpaçay Nehri'nin aktığı sarp kayalıklar üzerinde yer alır. Anı Antik Şehri'nin terk edilen son yerlerinden biri olan bu bölgede evlerin temelleri, şehrin diğer kısımlarından daha iyi muhafaza edilmiş. Kızkalesi'ne, uçurumun her yanından dolanan zorlu yollardan ulaşılır. Arpaçay tarafındaki patika yol, onun üzerinde harabe durumda bir kapı bulunur.

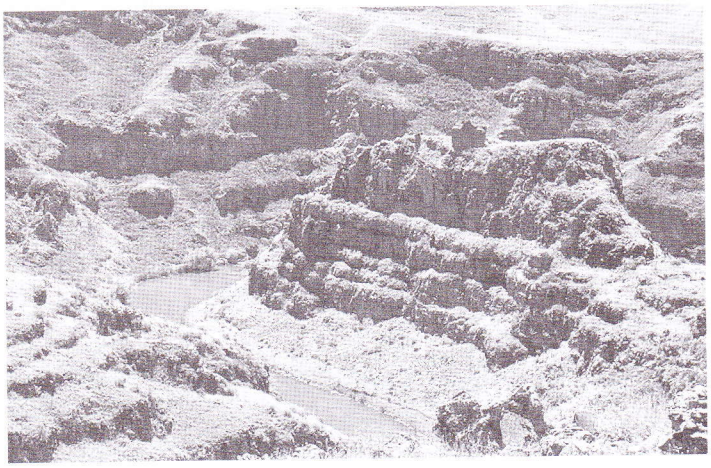

Kızkalesi

Bakireler Manastırı: Kilise, Anı Antik Şehri'nde ulaşılması en zor noktada yer alır. Yapı, Kızkalesi'nde sarp kayalıklar üzerine inşa edilmiştir. Anı Şehir surlarından bir saat yürüme mesafesinde bulunur. Bakireler Manastırı'nın X. Yüzyıl sonlarında yapıldığı tahmin edilir.

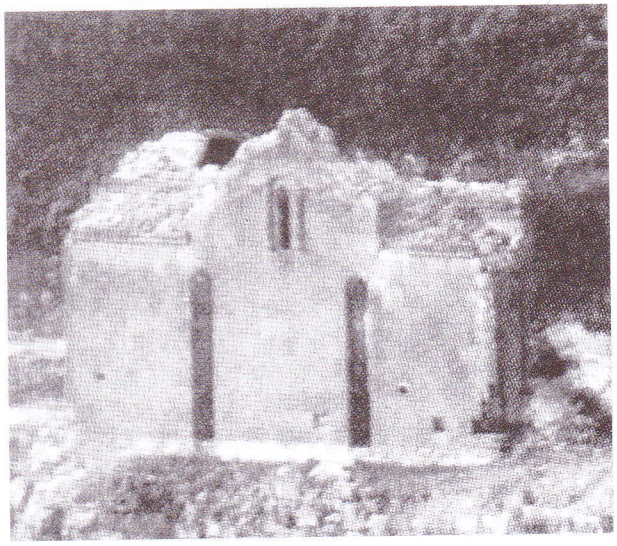

Bakireler Manastırı

DOĞAL DENEN YALANLAR SONUNDA NE GÖRÜYORSAK ONU ALIYORDUK

ANDAÇ

Hastalıklı bir sessizliğin altında güneşin gide gide, gökyüzü ile su arasındaki ince çizgide kayboluşunu seyrederken, ışıkları daha da yoğunlaşarak çevreyi sarı turuncu renklere boyuyor, dağları koyu mavi renge bürüyordu. Bir yandan da soğuk bir hançer gibi gecenin mateminin başlamasına çanak tutuyordu. Deniz ise başka bir renk tonunu seçmiş, sessiz barışını yeşil tonuna sararak, koyulaşan dağların eteklerine serili bir leke gibi görünerek manzaradaki yerini almıştı. Batıda rüzgârın önüne kattığı kara bulutlar halı gibi serilip uzanmaya başlamış, bunaltan düşünüşlerinin yoğunluğuna ortak olurcasına hızla yaklaşıyorken, geçmişten bu güne doğru yankılanmış gibi ürperti veriyordu. Zaman ve kaderin zayıf düşürdüğü yüreği yorulmuştu. İnsanın çok yavaş ölerek yaşamının sonuna varacağını gerçeğini ıskalamış olduğunu ve sonucunda da kalbine sefa gelmesi için beslediği umutlarını yitirmiş, yalan günlerin sonuna dayanmıştı. <İşler kötüye gidecek gibiyse gerçekten kötüye gider.> sözünün çağrışımları, içine düştüğü durumu bütün gerçekliğiyle yansıtıyor, kaderiyle başı dertten kurtulamadığına yanıyor, bir yandan da isyanında: onu, nankörlükle suçlayamadığını, lâkin ihmalkârlığını hatırlatmakla yetindiğini ve isyanına ayaklanamadığından sitemini, düşüncelerinin akışına bırakmak kolaycılığına sığınıyordu.

Eylemsiz ve hareketsiz günlerin çoğalması ve birikmesi neticesinde yaşlanmış, albinolar gibi ak-pak olmuş, ortalıkta kala kalmış hissini üzerinden atamıyordu. Umutların denenmesi çoğu zaman pahalıya patladığını tecrübeleriyle öğreneli bir hayli zaman geçmişti. Acıyla anılar arasındaki uçurumu birleştiremediğine aldırmıyor, buruk tatlara dokunmadan düşünüşlerinin kıyılarında gezinmenin tadını çıkartmaya çalışıyordu. Başına kadar battığı fırtınalı sularda yüzüyor gibi olsa da artık kaçamak davranmayacaktı. Böyle zamanlarda, ölmeye yakın ruhun, huruç harekâtı sayılabilecek, korkudan gelen güzellik gibi inanç'a sığınmaktan başka da bir şey gelmiyordu elinden. Her zaman olduğu gibi yenilginin, güven duyduğu yerden geleceğini düşünememiş, gevşek davranmıştı. Her ne kadar içinde bulunduğu duruma uygun bir benzetme olup olmadığına aldırmadan termitler hatırına düştü. Eşleşmek için açık havaya çıkmak zorunda kaldıklarında, onlarla beslenen ihanet kuşları onları beklerler düşüncesi isteksizce gülümsemesine sebep oldu. Aslında geçmişini kendi kazandığını ancak idrak edebilmişti. Teselli bulmaya çalıştığı; Mahatma Gandhi'nin ' Göze göz ilkesi insanı kör eder.' sözünü hatırladıkça onların da ihaneti tadacağı düşüncesiyle bir parça teselli buluyordu. Onların yaşayışları kendisininkine benzese de düşünüşleri, duyuşları yabancı kalır bizden uzaklaşırlardı. Bir yandan da düşlerini ele geçiren güzel insanlarda diğerlerinin gittikleri yollarda kaybolmuşlardı. Çaresiz yalnızlıkların yolunda eğleşirken, avutulmuş, uyutulmuştu. Kusura bürünmüş yetenekleri sonucunda, içinde bir şeylerin yer değiştirdiğini biliyordu zira canı çok yanmıştı. Son zamanlarda bir hayli sık karşılaştığı böyle anlarda insanın, yalnızlığını iliklerine kadar hissetmesi kaçınılmaz oluyordu. Zaten insan hep yalnız değil miydi? Düne olduğu kadar, güne hitap eden bu düşünce, umutsuzluğun önderliğinde mutlaka yarına da zemindir diye kendisini inandırmıştı. Düş kırıklığı beyninin içini ıslak bir battaniye gibi örttüğünden beri yüreğine çöken ağırlığı atamıyordu.

Sinir bozukluğu ve korkunun etkisiyle olsa gerek zihni, kesin ve hızlı kararlar alma yeteneğini yitirmeye başlamış olmalı ki, yaşamın kendinden kaçma, tabiatın koynuna sığınma dürtüsüyle kıyıdan ayrılıp adımlarını, onun görkemli parçalarından biri olan orman yoluna çevirdi. Gittikçe küçüldü ve bir süre sonra ağaçların arasında gözden kayboldu. Kutsal bir mabede sığınır gibi adımları orman yoluna saparken, karanlıkta aklının yok olmasına sığınıyordu. Yaşantısında drama ve romantizm arasına sıkışıp kalmıştı yüzleştiği gerçekleri. İnsan denizinde yüzerken, bir daha hatırlamayacağımız yüzleri, geride bıraktığımız anıları, hatırlamak zorunda kalmadığımızda başlardı huzura doğru gidişlerimiz diye umut'a sığınmaktan başka bir şey gelmiyordu elinden.

Nasıl ki insan suya daldığında sıcağı, soğuğu, kokuları hissetmez; yalnızca işitme duyusu çalışır, sessizliğin hiçliğini, insanın en büyük ama pek az bilinen hazinesini hisseder, o an tüm başarılar başarısızlıklar, bütün aşklar unutulur, yaşam bile o sessizliğe gömülürdü. Şimdi ormana girerken aynı duyguları hissediyordu. Yalnızlığı seçerek başkalarına da bir daha acı çektirmemiş olacağı düşüncesine sıkı sıkıya sarılmış ve hiç pişman olmadan çekip gidene kadar kendisine biçtiği rolü sürdürecekti. Kendisini hiçbir yere varmayacak bir yaşam tarzına böylelikle mahkum etmiş olduğunu, ancak ölümle karşı karşıya kalınca anlayacaktı.

Sağ adımı her zaman sol adımından daha hızlıydı. Vücudu yıllar içinde sanki sağa doğru şekillenmiş, refleksleri o yanda gelişmiş, bazen sağa yatan gemi gibi iyice belirginleşip kendisini dışa vurmuş bazen de kendi sağına kıvrılıp kalmıştı. Sağ adımını tam da her zamanki alışkanlıkla yürüyüş hızına uydurmakla meşgulken, birden basmak denilen şeyin eyleme dönüşerek karşısında beliriverdiğini gördü.

Karamsar duyguları, uzayan gölgesi gibi önünde ilerlerken başıboş adımlarını attığı sırada, ağacın tepesinden yere düşmüş kuş yuvasını ancak, üzerine bastığında fark edebilmişti. Ağzı karaya vurmuş bir balık gibi acık kala kaldı. Neyse ki yuva boştu. Görevini tamamlamış olan çalı yumağına kurtuluşun simgesi gibi tutundu. Tedirginliği, karamsar düşüncelerini dağıtmasına sebep olmuş, içinde bulunduğu zihni kaçışını kolaylaştırmıştı. İlk aklına gelen avare düşünüşler hızla yerlerini almaya başladı. Gölgelerde kaybolurken düş dünyasına dalıp, cebinden çıkarttığı defterine ilk aklına gelenleri sıralama kolaycılığına sığınarak kendinden uzaklaştı.

Bir Alman zooloğunun, daha doğrusu kuşlarla ilgilenen ornitologun okuduğu yazısı aklına düşmüş, bir kuş yuvasının nelerden oluştuğunu, kendisinin yaptığı gibi hoyratça değil de yapı malzemelerini titizlikle dağıttığında vardığı sonucu hatırladı. Yuvanın yapısında 630 uzun at kılı, 1715 daha kısa kıl, 195 kök parçacığı, 1 tül parçası, 3 yonca yaprağı, çeşitli büyüklüklerde 20 başka yaprak, 45 iplik ve 35 gr. Koyunyünü vardı. Bu kadar malzemeyi toplamak için kuşçuk kim bilir ne kadar çalıştı ve kanat çırptı?

Bir kilo bal, 30 bin arı, 6 milyon çiçek, 20 bin km. uçuş demektir. İnsan biraz dikkatle baksa, orada sürülen ve ekilen bir tarlayı, yağan yağmuru, kar, biçilen başak, değirmen ve fırını seyreder, yağmurun nar suyuna dönüşmesini, yeşilliklerin süte çevrilmesinin karşısında insanın biraz da bunları düşünebilmesi gerektiğini zaman zaman hatırlayabilmeliydi. Oldukça rahatlamış olduğundan düşünüşlerinde bir adım daha ilerleyerek, yaşamın orada bizi bekleyen felsefesinin okunmayı bekleyen kıyısına biraz daha sokularak yazmaya devam etti.

İnsan yüzlerce defa trenle yoldan geçer. Fakat ne demiryolunu ne de demiryolunu yapan eli düşünür. Çoğu kere yolcular olarak bizler sadece pencereden bakar, boşa çevrilen kitap sayfaları gibi, düşünmek ve hatırlamak için bir çaba harcamayız. Köprü, demiryolu ve ırmak hepsi doğal görünür bize. Evet! Her şey <doğal> denilen yalana dönüşmüştür. Böyle olunca da; ne görürsek onu alıyorduk, tabii ki okumasını bilemediğimiz sürece... Doğal denen yalandan kurtulmak, her şeyi olduğu gibi görmek düşüncesiyle: " Rabbim sana sığınıyorum. Dünyayı Salih kullarına nasıl gösteriyorsan bana da öyle göster." diye mırıldanırken bir yandan yazmaya devam ediyor, bir yandan da inancın gökkuşağı gibi altına davet eden çağrısına uyduğu için rahatladığını hissediyordu. Nihayet iyimserlik karamsarlığa baskın çıkmıştı.

Yaradılışta görülemeyen ancak, varlıklarını eserleriyle, bıraktıkları işlerle ve dinin uygulaması ile gösteren ve bize verilen akıl, kalp ve nefsimizin yol göstericiliğinin peşine takılmışızdır. Kalp, idrak ve anlama merkezi olduğu kadar iman yerimizdir. Aklımızı, kavramak ve idrak anlamında da kullanırız. Sufi düşüncesinde akıl'a kalb denmiştir. Daha sonra derinlik kazanarak gönül anlamında da kullanılmıştır. Aklına gelen bir deyimi hatırlayınca Parantez açarak; "Gönül öyle büyüktür ki; önüne <alçak> kelimesi gelse bile küçülmez, alçalmaz; büyür ve yükselir." sözünü yazmayı ihmal etmedi.

Sırtını dayadığı ağacın altında ne kadar zaman geçirdiğini bilmiyordu. Ağrıdığını hissettiğinde doğruldu. Sırtı, varlığını ağrıyarak belirtiyordu. İlginç bir konuyu yakaladığını fark ederek yazmasını hızlandırdı.

Nerede okuduğunu hatırlayamasa da ağrıyla ilgili hatırına gelenleri yazmaya devam etti. Yazıda: "Ne zaman bir organ varlığını hissettirirse o organ hastalanmış demektir." diyordu. Evet haklıydı. Varlığını hissettirmeyen bir organ, hatta var olduğunu unutturacak denli sessizce çalışan bir organ sağlıklı demektir. Öyle ya; biri " bende kalb var!" diyorsa, "Kalbim rahatsız. Artık var olduğunu bana hissettiriyor." demek istemiştir. Yaşamak artık kâbusa dönüşür, sükûnet bulamaz, korkular her yanımızı sarardı. < Ya durursa...> kaygısı hayatlarımızı zehir etmez miydi? Aklına gelen hatırladığı örnekleri sıralamaya başladı. Yemeklerimizi öğüten dişlerimizden kimin haberi olur? Ya ağrıdığında cehennem acısına eş tutmaz mıydık? Taş ocağına dönüşmüş böbreği kımıldandığında hangi babayiğit hatırlamaz! Az önce kıyısında durduğu denizi düşündü. Kabarıp coştuğunda: "Bugün deniz var" deriz. Deniz ile bize sunulan o sükûnet, kıyısından köşesinden eksilince ancak, denizin bize sunulduğunu fark edebiliyoruz. Denizle sunulan sükûnet ve sessizlik,

mavilik ve duruluk tam olunca, sunulanı görmez oluruz. Garip değil mi? Daldığı düşüncelerinden kurtulduğu anlarda da bulup çıkarttıklarını yazmaya devam etti.

Midem ne zamandır böğrümde asılı duruyor? Farkında değilim. Midem "Bak ben varım işte" dercesine, yanmasıyla daralmasıyla ikide bir varlığını başımıza kakmıyor. Tabii ki Üşüttüğümüzde veya acıktığımızda hatırlayana kadar.. Göz kapaklarımız verilmiştir bize. Bakarken, yazıp veya okurken bile farkında mıyız tam dört tane göz kapağımızın olduğundan? Bırakalım katarakt, miyop, hipermetrop göz hastalıklarını, göz kapağının kıyısında çıkan çıban (arpacık) bile dünyamızı karartmaya yetmez mi? Gözler, kirpiklerimiz, eklemlerimiz, yüzümüz, ellerimiz... Verildiğini fark ettirmeyecek kadar unuttururlar bize varlıklarını.

Şükür ki öyle... Bunaltıcı bir baş ağrısının gelip geçmesinden sonra, ne güzel gelir bize ağrısız başımız. Kanayıp duran bir yaranın sarılmasıyla, sızlayıp duran bir yanığın tedavisiyle ne kadar seviniriz. Sessizliğedir sevincimiz. Kıpırtısızlık için minnettar kalırız. Unuttuğumuz için minnettar kalırız. Lakin insan, organlar gibi değildi. Unutulduğumuzu hatırlayınca, mutlu olmamayı burada yazmamalıyım, o ayrı bir mesele, belki de ayrı bir yazı konusu diyerek tekrar yazısını tamamlamaya durdu.

Unuttuğumuz kadar çok şey verilmiştir bize. Unutkanlığımızın tek nedeni verilenlerin çok oluşu, eksiksiz ve hatasız oluşudur. Hayır. Hayır! Sadece teşekkür etmeyi unutuyor değiliz. Teşekkür etmeyi unutturacak denli eksiksiz ve kusursuz, sancısız ve ağrısız, sessiz ve gürültüsüz verildikleri için ayrıca teşekkür borçluyuz verilenlere. Maalesef bizleri birbirine bağlayanı çoğu zaman unuturuz. Halbuki şükür dualarımızda isteklerden önce gelebilmeliydi.

Unuttuklarımızın hepsi bize verilendi. Bize çömertce veren, bolca veren, verdiğini bile hissedilmeyecek kadar sessizce veren, en çok gafletimizden dolayı sadece şükür bekliyor olmalı bizden. Acaba çok mu istiyor? İhtiyacı mı var? Tabii ki hayır demek bile yersizdi. Daha kolay baştan çıkarıcı düşünmek ve hatırlamak için çaba harcamadıklarını yazdıkça kendini artık rahatlamış hissetmeye başlamıştı. Gaflete düşecek kadar, başa kakmaksızın verdiği için en çok da gafletimiz yüzünden şükür borçlanıyoruz O'na ve bizler âcizane lütuf'unu diliyorduk.

Yazısı bittiğinde, oltasına rekor büyüklüğünde balık takılan balıkçının yaptığı gibi defterini dikkatli ve yumuşak bir şekilde cebine koydu. Eksik olan yanlarını, kaderi gelene kadar elinden geleni yaparak tamamlamalıydı. Yaşamın onunla uyguladığı olumsuzluklarına rağmen savaşacaktı ve tek üstün yanı onu uygulamaya karşı durduğu o güçlü kararlığıydı. Güç bende olursa gelecek değişebilir, düşüncesi adımlarını hızlandırdı.

SANATIN RANTA ÇEVRİLDİĞİ MÜZAYEDELER

TUNCER GÜNAY
SANAT TARİHÇİSİ- Arkeolog

Boğaziçi'nin Avrupa Yakası'nda, denizin tam kıyısında dev bir dinozor gibi dikilerek arkasındaki manzarayı kapatan çok ünlü, çok şatafatlı ve ecnebi isimli bir otelin son derece pahalı ve gösterişli avizelerle aydınlatılan oldukça ihtişamlı ve pırıltılı bir salonundayız... Burada sessizce bir sanat müzayedesini izliyorum. Yanlış anlaşılmasın, ben kelepir fiyata eser kapatmaya çalışan bir takipçi değilim. Bir arkadaşımın peşine takılarak kulağıma gelen bazı müzayede fırıldaklarının doğruluk derecesine dair bir fikir edinebilmek amacıyla oraya gelen bir misafirim. Gözlemciyim yani...

Salonda büyük çekişmelere sahne olan Erken Dönem Türk Ressamları'nın suluboya, yağlıboya eserlerinin müzayedesi yapılıyor. Erken Dönemden kastım Osmanlı'nın Batılılaşmaya yoğunlaştığı ve asker ressamlar eliyle Sanat Tarihi'nde yerini almaya başladığı Tanzimat sonrası dönem... Biraz da Meşrutiyet Dönemi falan... Batılı eğitim almış olan ya da Batı'dan gelmiş olan bazı askerler ve sanatçılar, mesela bir Osman Hamdi Bey... Onun 1906 tarihli 'Kaplumbağa Terbiyecisi' adlı eserini hemen hatırlayanlar çıkacaktır. Çok namlı bir eserdir yani. Türk resmini geleneksel üslup, teknik ve konularından mesela minyatürden ve nonfigüratiften çıkarıp modern Batı sanatı tarzında sunmaya başladıkları dönem yani...

Gözlerim pür dikkat müzayedeyi yöneten sunucuda ve yerlerinde heyecanla oturan, arada sırada ellerindeki tenis raketine benzeyen bir levhayı kaldırarak rekabete katılan sosyetik seçkin, bakımlı, şıkırtılı, şımbırdaklı, egzotik parfüm kokulu müşterilerde... Oradakilerden kimisi müşterilerin bizatihi kendileri, kimileri de elindeki cep telefonuyla ve 3G ile asıl müşteriyle irtibat halinde olan, müzayedeye onlar adına katılan ve onlardan aldıkları talimata göre karar veren temsilciler...

Rekabeti kızıştıran tam anasının gözüne benziyor. Anasını boyayıp kız diye babasına satacak cinsten bir fırıldak... Sunucu değil cazgır adeta... İşini çok iyi biliyor. Kibar, bilgili, kapıştırıcı, kızıştırgan ses tonuyla müşterileri gaza getirmeye çalışıyor. Başarıyor da hergele... Sırayla satışa çıkarılan eserlerin tanıtımları yapıldıktan sonra bir taban fiyat veriliyor ve satış başlatılıyor. Kimi eserlerin satışı zayıf ve kısa süren bir rekabetle sonuçlanıp tamamlanırken bazı eserlerin satışı amansız, uzun ve çok çekişmeli bir rekabete sahne oluyor. Böylece o eserin fiyatı tırmanıyor da tırmanıyor ve sonunda akıl ve mantığı durduracak bir sınırda duruyor. İşte zurnanın zırt dediği yer bence tam da burası... Başlangıç fiyatından çok ama çok yükseklere tırmanarak eserlerin fiyatlarını çok fahiş derecede pahalı bir noktaya tırmandıran bu açık arttırma işinde acaba bir katakulli dönüyor mu diye kıllanmadım desem yalan olur vallahi...

Mesela, adını ve yerini söylemeyeyim. Yine yağlıboya tabloların satışa çıkarıldığı bir müzayede evini ziyaret etmiş ve oradaki açık arttırma tiyatrosunu izlemiştim. Orada da beni kıllandıran aynı duruma şahit olmuştum. Müzayedede, vefat eden ünlü koleksiyoncuların parasızlıktan illallah diyen mirasçı evlatları, kızları ya da hayırsız hovarda torunları tarafından müzayedeye sokulan çok değerli tabloların satışa girmesinde tabii ki, bir tuhaflık yoktu. Arttırmalar ve son satış fiyatları eserlerin değerlerine uygun görünüyordu. Ancak biraz sonra ortaya mülkiyet sahibi açıklanmayan, sanat ve estetik yönden çok çarpıcı ve değerli görünmeyen, herhangi bir esnaf pasajı içindeki isimsiz bir ressamın da yapabileceği ayarda natürmort bir tablo geldi. Tabloyu müzayede evine kimin getirdiği açıklanmıyor. Eser sahibi öyle buyurmuş ise açıklayamıyorlarmış... Usül böyleymiş yani.

Ve açık arttırma tiyatrosu başlıyor...

Neyse... Cazgırımız anlattı da anlattı... Tuna Nehri kıyısında, daüssıla hasretini hicran dolu fırça darbeleriyle, dışavurumcu yaklaşımla tuvale aksettiren Askerî Ataşe Ressam bilmem kimin düşsel imgelem sarmalındaki duygu yansımaları, renk kontrastlarına saklanan hayaller alafortanfonisinde empresyonizme duygu salınımları yapan Alaturka doğaçlama kompozisyonu... Fiyatını 50 Bin liradan başlatıyorum efendim. Dinnngggg!

Müzayede zil sesiyle başlar başlamaz, salonun değişik yerlerinden fiyat arttırmaları başladı.

--60 Bin!

--65 Bin!

--70 Bin! 75... 80... 85... 100.. 110 derken 8-9 kişiyle süren katılımlar azaldı ve rekabet katılımı inatla sürdüren 3 kişiye indi. Herkes gibi benim de gözlerim o üç kişinin üzerindeydi. Kimdi bunlar? Sordum... Onları pek tanıyan yoktu. Ancak temsilci olduklarını söylediler. Yani üçü de asıl katılımcılar değillerdi. Patronlarını temsilen buradaydılar... Arttırma kıyasıya sürüyor ama üçü de vazgeçmeye niyetli görünmüyordu.

--180 Bin!

- 180 dediler... Yok mu arttıran? Satıyo...

-200 Bin!

- 200 Bin geldi efendim. Haydi gidiyor yok mu arttıran?

-300 Bin!

Salonda bir uğultu... Ooooooo! Bütün gözler hayret ve şaşkınlıkla bu fiyatı veren kişiye dönüyor haliyle. Ne yapıyor bunlar Allahaşkına? Delirmiş mi bunlar diyerek söyleniyor ön sıradan beyaz hasır şapkalı rüküş makyajlı tombul bir Madam hanımefendi. Fakat hemen iş bitti sanmayın. Cazgır tam 'Sattım! diyerek tokmağı zile vuracakken o üç kişiden biri atılıyor;

- 400 Bin!!!

"Ohaaarillaaaaaa!" diye bağırmamak için kendimi zor tutuyorum. Ne de olsa salon nezaketini biliyoruz ve orası centilmen beyefendilerle kaynıyor.

Vaaaaaaooov... Aman Tanrım! Olamaz! Ne oluyor ya? Müthiş!!! Kim bunlar acaba? Kesin Katar ya da Kuveytli bir Prens adına almışlardır, diye söylenenleri duyuyorum.

Tiyatro burada bitmiyor elbet... Tecrübeli sanat eseri analistlerinin ve ekspertizlerinin 60 bin lira bile etmez dedikleri ne idüğü belirsiz tablo, artırma uzayınca nihayet 1,5 Milyon Dolar Fiyatla ismi meçhul esrarengiz sanatsever'e (!) satılmıştır. Aynı gün 5 -6 eser daha aşağı yukarı aynı fiyatlarla başlayıp milyon Dolar fiyatlarla satılmıştır. Rekabet kalabalık başlamış ancak birkaç hamleden sonra hep aynı 3 kişi kalmış, çekişme bu üç kişi arasında sürmüş, eserleri bu üç kişi paylaşmışlardır. O gün bu üç kişi orada bir kaç tane de antika eser müzayedesine girerek ve yine kendi aralarında rekabet ederek toplam 80 Milyon Dolar harcamışlardır. Oysa aldıkları zımbırtıların başlangıç fiyatlarının toplamı 300 Bin Dolar bile tutmamaktadır.

Garipsedim, yadırgadım, hayretler içinde kaldım. Bu işlere çok şaştım. Milyonlarca Dolar serveti bunlara acımadan veren bu adamlar kimdir? Nasıl içleri sızlamadan bunca parayı bunlara yatırabiliyorlar? Bunlar ne iş yaparak bu kadar çok servet kazanabiliyorlar? Vergilerini ödüyorlar mıdır? Müzayede evinin sahiplerine ya da organizatörlerine bu satışlardan ne kadarlık bir pay kalmaktadır. Onlar da vergilerini ödüyorlar mıdır? Maliyeden bir uzman bu satışları ve katılımcıları izleyip mercek altına almakta mıdır? Bu satışlardan maliyeye ne kadar harç vergi verilmektedir? Satılan eserler ve antika denen diğer zımbırtılar neyin nesidirler? Gerçekten değerleri o fiyatlarda mıdırlar? Afallamış olan aklıma çöreklenen böyle daha bir sürü fesat soruyla, derin bir 'La Havle ' çekip oradan ayrıldım.

Ertesi gün, bu işlerden anlayan, müzayede evlerinde ve sanat galerilerinde dönen akla hayale gelmeyecek fırıldaklara, sanatçıları, müşterileri ve maliyeyi sazan yerine koyup kerizleyen bu yamuk ve denetimi zor sisteme dair pek çok şey bilen Sanat Tarihçisi ve yazar bir büyüğüm ile çay içip sohbet etmek üzere bir araya geldiğimizde, olan bitenleri ona detaylarıyla anlattım ve hemen sordum;

-- "Ben orada galiba bir şeyleri iyi göremedim. Ben neyi kaçırdım, neyi göremedim Hocam? Bu işlerde Ali Cengizli, hileli hurdalı bir dümen dönüyor olabilir mi abi?" Biraz durup düşündükten sonra sakince: Muhtemelen orada göremediğin bir şeyler var. Eserlerin başlangıç fiyatlarıyla satış fiyatlarına ulaşma basamakları arasında çarpıcı oransızlıklar, abartılar var. Sonra sona hep aynı üç kişinin kalması, rekabetin bunlar arasında ısrarla devam etmesi, eserlerin çok fahiş değerlere ulaşan fiyatlarla illaki bunlardan birine kalması... Bu bana yabancı gelen bir durum değil... Maliyeye ya da diğer müşterilere karşı ayarlanmış bir tezgâh kokusu var...

---Yani abi?

Bir kara para aklama tezgâhı olabilir. O üç kişi, aslında aynı adam adına danışıklı olarak fiyat arttıran organize bir çetecik olabilir. Ellerinde kirli ve yasadışı yollardan kazanılmış çok büyük miktarda Dolar, Avro olabilir. Yani kara para... Açık arttırmaya girerek, aslında müzayede evinin ya da organizatörünün de işbirliği içinde olduğu bir tezgâhla bu kara parayı aklıyor olabilirler. Satın aldıkları eserler aslında patronlarının ya da kendilerinin de olabilir... E peki bu insanlar

patronlarına ya da kendilerine ait eser ve antikaları neden müzayedeye koyarak tekrar orada satın almaya çalışırlar? Hiç düşündün mü? Bu onlarla müzayede evleri arasında kurulan bir tezgâh, bir sır tabi ki... Burada maliyenin payını yani vergileri eksiksiz verirler ki, bir arıza çıkıp tezgâhı bozmasın. Ya da kendi soktukları bu eser ya da antikaların fiyatlarını danışıklı olarak tırmandırırlar ve sonunda öyle astronomik bir sınıra dayandırırlar ki, birden ansızın durup çekilerek malı salondaki bir sazanın üstüne yıkıverirler... Ya da, ya da daha komik olanı, açık arttırmaya sokulan eser ya da mal aslında müzayede evinin ya da organizatörün kendisine de ait olabilir. "Eserin mülkiyet sahibi, adının açıklanmasını istemiyor." Dümeninin içyüzü çoğunlukla budur işte. El altından bir eser ya da malı müzayedeye sürerek müşterileri sazan yerine koyup inanılmaz fahiş fiyatlarla düdükleyerek korkunç servet vurgunu yapan müzayede evi ya da galeri sahipleri kendilerini niye açıklasınlar ki? Ha bu arada işlerini düzgün yapan namuslu galericiler ve müzayedeciler yok mu? Var elbette. Onları, böylesine kirlenen ve kokuşan bir piyasada, temiz ve namuslu kalabildikleri veya kalmayı tercih ettikleri için ihtiramla selamlıyorum.

O gün bu işlerden çok iyi anlayan o bilge büyüğümle daha pek çok şey konuştuk. Ayrılırken bana, e posta ile bu konu hakkında, Modern Sanat Kuramcıları Christian Saehrendt ve Steen T. Kitti'nin beraber yazdıkları çok güzel ve öğretici bir metni ileteceğini söyledi. Müzayede evlerinde ve sanat galerilerinde dönen dümenlerin bizdekilerden pek farklı olmayan Batı'daki versiyonları üzerine bir metin...

Birkaç gün sonra o metin elime ulaştı.

AMASYA - Yeşil Irmak

İNCE SULAR ANASI (Yeşilırmak)

MUSTAFA AYVALI

Yeşil gözlü annenin
Efsunlu şarkıları yankılanır
Şehr-i Sevda'da...
Dolanır eteğinde Harşena'nın.

Yedi bin yıllık cenine
Anne bir ney, anne hayat.
Su yanar, çınar ağlar
Efsane eğirir çıkrığında, dert taşır.
Bir göğsü Çekerek, diğerinde Tersakan
Ab-ı hayat emzirir, nur sepeler.

Tiz bir nağmede
Nakarat tutar dolaplar,
Eğilir su içer
Gün taşır vadiye.
Saçlarını sarkıtmış suya,
Salkım söğüt
Aşkıyla yangında Necati Bey,
Bir Mihri Hatun dalar uykuya.

Kıvrımlı dudaklarıyla
Bir şirin öper kan terli toprağı,
Savdaya pirnur,
Şefkatin, bereketin ulağı
Bimarhane'de merhem,
Bayezıtta gurur.

Sırtını krallara yaslamış Hazeran,
Gün hazinesi tende
Nehre vermiş gönlünü suyla sevişir.
Yeşili alından da alımlı
Urba giymiş bahçeler,
Kuş cıvıltısı, yaprak hışırtısı
Güneşi gömmüş kalbine
Aynalı mağarada Güzelce kız
Peçesini kaldırıyor, utangaç gamzeli bir fakir
Bir alev patlaması Ya Rab! O ne büyük tufan
Gel de şair nasıl yanarsan yan!

Alem işler Burhan Usta
Bakırcılar çarşısında,
Minarelerde göğü okşarcasına
Doğan ay gibi,
Künç'ü, Çağlayan'ı sarılmış anneye
Sevdadan gerilmiş yay gibi.

Raksını seyreylemek
Konak çeperlerinde yakamozların,
Udinin tellerinde dem çekmek
İrfan Özbakır'dan şarkılar.
Teyelli düşler gibi ince sular,
Bir ağrı, bir buhar ve bir sevda
Yangında ruhu, külünk vurur Ferhat
Filizî bir nehir çoşar
Hayhat! Coşar da
Karadeniz'e koşar.

GEZGİNLERİN GÖZÜYLE YAZILANLARIN AYDINLIĞINDA PARLAYAN ANTALYA

(**Edwin John Davis-1874**'e devam.)

Limanın ağzında iki kule, çok sağlam taş işçilikleri ile denizden yükseliyordu. Bunlar, eski zamanlarda limanı koruyan dalgakıranın kalıntılarıydı ve birine birçok zincir asılıydı. Tekneler sert havalarda palamarlarını bu zincire bağlarmış. Liman, güney veya güneybatıdan esen sert rüzgârlar sırasında çok emniyetsiz oluyordu. 1871-72 kışında, bir Mısır firkateyni denizle baş etmeye çalışırken, kurtulan 2-3 kişi dışında, 70 kişilik tayfasıyla kaybolmuş. Fırtınanın gücü, gemiyi limanın birkaç yüz metre dışındaki bir kayalığa sürüklemiş ve gemi parçalanmış...

Adalia'nın başlıca ihracatını buğday, kereste ve yüklü miktarda sülük oluşturuyordu. Karadeniz ve güney limanlarından bol miktarda kereste ihracatı vardı; bu keresteler mükemmel kalitedeydi. Mısır ve Suriye'de kullanılan kerestenin çoğu Adalia'dan geliyordu. Reçine dolu düzgün çam kirişler şaşırtıcı sağlamlık ve dayanıklılıktaydı..."

Julius Seiff-1875. " Türkler buraya **Adalia** diyor... Yarım daire şeklindeki limanı çevreleyen şehir, dik traventen kayaların üzerinden denize bakıyor... Bu şehrin her noktasından olağanüstü bir manzara görmeniz mümkün...

Biz şehri biraz dolaşıp limana geldiğimizde güneş batmak üzereydi. Batmakta olan güneş, deniz ve kara üzerine öyle bir renk cümbüşü bıraktı ki, kendine güvenen hiçbir ressam bu tabloyu yeniden çizemez. Bembeyaz evlerle donatılmış kayalar, turuncuya dönüşmüş deniz, turkuaz bir renk almıştı. Hele karlarla kaplı dağların hafif hareket eden su yüzeyinde yansıması, resmedilmesi mümkün olmayacak olağanüstü bir şeydi...

Üzerinde teraslanmış konumda yükselen ev grupları ve düzensiz dalga kıranların renkli görüntüsü ile liman resimsel bir görüntüye sahipti. Adalia limanının bu görüntüsünün dışında liman olarak pek önemi yok. Çünkü büyük gemiler için uygun değil. Yalnızca küçük gemiler demirlemekte idi. Liman girişte yer alan iki heybetli kule olasılıkla savunma makinelerini taşımakta idiler. Hemen kıyısında küçük bir çay, yüksek kayalıklardan denize dökülür ve burada kumsal bulunmaz. Dalgalar daha önce hiçbir engelle karşılaşmadan 25-30 metrelik kayalıklarda kırılıyor...

Küçük Asya'nın diğer sahilleri gibi, Adalia'nın da iklimi yaz boyunca çok sıcak. Doğuya doğru uzanan bataklıklar, bu sıcak iklimin son derece sağlıksız olmasına neden oluyor. Kısacası, mayıs ortalarındaki kısa ziyaretimizde serin dağ sırtlarının havasından şımartılmış insanlar olarak, bu sıcağı pek rahatsız bulduk...

Şehir, geniş ve sayısız küçük kanallarla sulanan bahçeler arasında kaybolmuş gibi. Burası kayısı, erik, incir, limon, portakal, zeytin, üzüm, kısacası her şey yetişiyor. Bunlara karşılık kahve, şeker, pirinç, mum gibi stoklarımızı tazelediğimiz şeyler daha çok Avrupa mallarının hâkim olduğu pazardan sağlanıyor..."

Eugen Petersen – Felix von Luschan-1889. "Gezgin olarak adlandırılan Yörükler aslında gerçek göçerler olup, tüm yıl çadırlarda oturup, sabit konutları bilmezler. Siyah keçi kılından dokunan ve 9 direk tarafından taşınan ve alt kısımları dikdörtgen çadırlar hepsinde aynı tarzdadır. Çok havadar olan bu çadırlar kumaşın gevşek dokunması nedeniyle oldukça aydınlıktır ve dışarısı içeriden görülebilse de tamamen su geçirmez bir yapıya sahiptirler. Yan duvarları kamıştan örülmüş basit bir hasır ile güçlendirilirken, ağır ve sıkı doldurulmuş arpa ve diğer tahıl çuvalları çadır ortasında genellikle alçak bir bölme oluşturarak kadın ve erkek bölümlerini ayırırlar. Bu tür bir çadır Yörüklere özgüdür ve onların karakterini yansıtır...

Yörüklerin ana uğraşları doğal olarak hayvan besleme yanında halı, hasır ve kendi ihtiyaçlarına yönelik her tür dokumadır. Tarım çok az olup, düzenli değildir. Ana besinleri çeşitli süt ürünleri ve peynirdir. Halılar genelde kendi ihtiyaçlarından fazlası ile dokunur. Uzun zaman Avrupa'da kapı ve pencere perdesi olarak revaçta olan geometrik motifli kilimlerin büyük bir bölümü Yörük kadınları tarafından dokunur. Tek hörgüçlü deve, koyunlar ve keçiler Yörükler'in asıl sürü hayvanlarıdır, inek ve at ise nadiren yetiştirilir...